

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts. - l'any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l'any

Any VII

Barcelona 15 de Febrer de 1913

Num. 279

SUMARI

El pacte amb l'ignominia

Optimisme retrospectiu, per J. BOFILL.

Homes! per JOSEP LLEONART.

De la traducció dels «Himnes Homèrics». — Diònisos i els Pirates. — A Pan, per JOAN MARAGALL.

Les Dances, (del llibre inèdit «Poemes en Prosa», per FRANCESC SITJÀ.

De l'ús de l'imaginació en filosofia; de les concepcions simbòliques dels sistemes, i en que la filosofia és art, per OLLÉ-LAPRUNE.

Del risc de la cosa venuda, per E. D. R.

Municipalització de serveis, per JOSEP M.ª GICH.

Informació

L'U. F. N. R. i les eleccions provincials. — L'amic ausent, per J. SACS. — Un nou follet de la Lliga del Bon Mot. — Una bella Revista, «Estudio». — La Revista «Museum», L'onzè número de 1912. — L'adreça d'un llibre nou, per FREDERIC CLASCAR, PBRE. — Notes de la Redacció.

“PAL-LAS”

Diccionari Enciclopèdic Manual en cinc idiomes

Castellà, Francès, Anglès, Alemany i Italià
165.000 articles, 40.000 gravats

Preu 10 pessetes

JOAQUIM HORTA impressor i edit., Barcelona

Obra nova

(Publicació de la Lliga Regionalista)

LES MANCOMUNITATS

Antecedents

La Mancomunitat Catalana
Lley de Mancomunitats

Preu: 50 cèntims

De venda en les llibreries y quioscs

El pacte amb l'ignominia

Enfront de totes les eleccions que es realitzen amb l'actual sistema inorgànic, recordarem el nostre vell i mai oblidat daler per la Representació Proporcional. Però això sobretot es oportú al atancar-se unes eleccions com les provincials, que potser son les de major immoralitat, per llurs sistemes contradictoris d'aliances dins el mes reduït espai, pels procediments de tots colors que empra cada comunió per treure victoriosos llurs candidats.

Es parla ja, en efecte, de les mes monstruoses combinacions; partits que lluitaràn, si convé cruentment; en un tal districte, a uns quants quilòmetres celebraran efimeres llunes de mel. Heus aquí l'escepticisme, el vell escepticisme ibèric, fomentat per una ineptia legal; i l'abstencionisme disfregat amb una excusa de delicadesa, ell que, en realitat, es la suma barbarie i la suma incomprensió.

Doncs, dintre les poques notes donades sobre la elecció venidera, n'hi ha una del mes greu interès. Es projecta una unió d'esquerres, com tot-hom sab. La proposen els lerruxistes, la accepten els reformistes i... la reclamen certs individus de la U. F. N. R., sobretot de la joventut, aquesta joventut de la U. F. N. R. que s'en va a descobrir la tomba den Rafel de Casanova i juga a Assamblees del Doctor Martí i treu el rovell de la falç floralista.

Recordi's que la vinent elecció es una lluita trascendental, d'un caracter únic. Es juga la sort de la Mancomunitat, i aixó imposa als nacionalistes de tot matí i a tots els catalans de cor, la obligació de regir-se per un sentit fonament

i generosament català.—Una revifalla lerruxista, pot fer enterrar el projecte de les Mancomunitats; no altre cosa desitja el Comte de Romanones. Una nova turbonada radical destruiria la gloria de nostres terres novament florides. Però, encara, aquest punt de vista podria escapar a gents qui tota la vida donaren proves de la mes gran cecitat política: l'obstacle que es mal de prestidigitar, de tant notori, de tant universalment reconegut, es que el lerrouxisme no es una esquerra, ni una comunió amb contingut ideal, ni una força sincera de Catalunya i donar la mà al lerrouxisme no es sino pactar amb l'ignominia.

Les normes senyalades per la U. F. N. R. als seus partidaris, que publiquem avui, són susceptibles de varia interpretació; però ja uns electors del partit ens fan saber des de Badalona que es daleixen per unir-se amb els qui, encara aquests dies, escarneixen el nom de Catalunya; amb la comparsaria venal o estúpida, a la qual un pobre dèspota castellà regala amb les delícies del masoquisme i els menuts empleus municipals.

No podem creure, però, que els homes senyalats de la Esquerra catalana acceptin la venda del honor col·lectiu pel plat de lleties d'una acta de diputat provincial; ni fins per una derrota de la Lliga!

Al fundar-se la Esquerra, es digué que s'anava a conquerir les masses d'en Lerroux.

El temps ha passat i aixó no s'ha complert; comprenem tota desesperació, però consti que una aliança amb en Lerroux seria un destí força més deshonorant que una mort per anèmia.

Optimisme retrospectiu

III

La solució més senzilla i per consegüent més radical del problema nacionalista, es el separatisme. Per això la preconitzaren els primitius; per això, els uns en la intenció, els altres en l'involuntari sentit de llurs campanyes, la sostenen encara els escamonts simplistes qui fan raure la fermesa de llurs conviccions en la immobilitat.

Aquest separatisme històric reportà un profit: el de contribuir a la més ràpida delimitació de la nostra personalitat. Em sembla que algú retreia, ocupant-se d'això mateix, aquella dita dels escolàstics amb la qual definien l'unitat: *ens indivisum in se et divisum ab aliis*. El període separatista feu ressaltar l'unitat de Catalunya, com a quelcom distint de l'altre d'Espanya; però la individualització era molt deficient; dintre el clos de les nostres fronteres no hi havia gaire més que una massa amorfa, en certs indrets esvalotadora. No estavem segurs de constituir una personalitat, d'arribar a la categoria de nació. Mancava demostrar que erem un tot orgànic i, per tant, *indivisum in se*.

Passada aquella estrebada èspiritual i assolits els efectes que amb ella es volien conseguir, cap raó no abona la perdurança d'aquell separatisme. Veïem-ne els inconvenients que ens el fan refusar i àdhuc condemnar en bé de Catalunya i d'Espanya.

I és, el primer, essencial. El separatisme és negatiu, perquè s'inspira en l'odi. Per això no pot ser basa ferma de cap labor nacionalista.

Es clar que al redreçar-se una nacionalitat oprimida i al recullir les vestidures esparces i al abraçar amorosament i engelosida la fillada dispersa, es desix de tuteles i amistançaments forçats i trenca els llivants que la tenien fermada al palau del tirà. Però noti's com aquesta revolada, graciosa i tràgica, és un gest d'amor. Es accidentalment i quasi sense voler que trenca les noses.

Mes quan la revolada traspasa calculadament els límits precisos de l'emergència col·lectiva; quan esdevé tan obsessió que fa que es miri més enfora que a dins, al produir-la; quan esdevé una mena de bofarut devastador, amb polçagueres concupiscents, amb xiulets d'ira, aleshores constitueix un cas — ordinàriament lamentable — de separatisme.

En les parèts d'una misèrrima cambra on era instal·lada la redacció d'una revista catalana de pietat, fa molts anys morta, hi havia clavada amb hosties

vermelles de les que s'istilen a l'Universitat, aquesta sentència del Dr. Torras i Bages, ara Bisbe de Vic: «l'Amor edifica, l'odi destrueix». En mig de les estridències d'aquell temps era el seny de la raça el qui la proferia. El separatisme, doncs, més que inútil, és contraproduent.

L'odi, el separatisme, delaten impotència. Es vol separar el feble, el que, no ja per revenjar-se, però ni tant sols per defensar-se, es bó. Les demandes de divorci sol interposar-les la dona.

L'odi, el separatisme, delaten paupertat. Es vol separar el que no té res per perdre, el qui no ha de temer cap trontoll per manca d'edificis propis.

Sèparatisme és resclosiment, limitació d'horitzons, tot al revés dels nobles fensomnis imperialistes, de les generoses ambicions nacionalistes. Els separatistes no aspiren a cap hegemonia. Perden el senderi, i estan frec a frec del

suicidi. Cerquen una solució casual i ràpida. Del temps, dels anys, dels segles, no se'n senten — ¡pobres animetes! — amos. Es dediquen a sotjar, com un caçador furtiu, la ocasió que mai no passa.

El separatisme és un dels més grossos destorbs per tota acció nacionalista, més encara quan aquesta comença d'arribar a plenitud.

Si donessim una ullada retrospectiva a la nostra renaixença, veuríem com els fets confirmen les anteriors doctrines. Veuríem com els separatistes estan incapacitats per tota labor constructiva, com no serveixen per gaire més que per entrabancar l'obra dels veritables nacionalistes. Fins els himnes que tothom respecta, en llurs boques esdevenen una cançó enfadada.

Ultra aquests defectes que vicien ordinàriament tot separatisme, el que nosaltres estudiem com a cas concret, com a malura del nostre renaixement, en té d'altres que l'acaben de fer inacceptable. Ja en parlarem.

J. BOFILL

HOMES!

Copio gairebé al peu de la lletra d'un estudi del senyor Hottinger, un d'aquests crítics moderns nomenats sociòlegs:

Deu fer vint anys, una regió de França, el país de Briey, a la frontera d'Alsàcia-Lorena, estava en plena decadència, en aquell estat que no és ni la vida ni la mort.

D'agrícola (gracies a la descoberta i explotació de riques mines de ferre) aquesta regió esdevé centre miner i metal·lúrgic. Sos antics habitants són com submergits dintre l'onada d'immigrants de les quatre parts d'Europa, principalment italians.

Com ja és sabut allí on s'instal·la una explotació minera la terra triplica el seu valor i a les rodalies el terreny edificable puja deu vegades de preu. Bona anyada pels propietaris del país de Briey. Però el producte d'aquesta operació va la meitat a mans de propietaris absenteistes i l'altra meitat és col·locada en valors mobiliaris també fora del país.

D'altra part els indígenes al posar-se a fornidors de la clientela que la nova indústria els aporta, ho fan explotant-la, venent-li les coses pels preus més alts possibles. I al seu lloc tenen de venir fornidors estrangers.

Tampoc han sabut els indígenes reforçar la tradició explotant les riqueses agrícoles propies del país.

Altrament les Direccions de les diverses mines que prevalent-se de la feblesa dels indígenes, escalen amb habilitats els llocs de batlle, troben que val més alienar terrenys i boscos, afegint el llur preu a les subvencions de l'Administració de les mines per edificar la Casa de la Vila i les escoles noves, engrandir el cementiri i laicitzar-ne l'arquitectura. Minva el remat comunal ja que les pastures han fet lloc a altres utilitats; es suprimeixen els bens comuns que es creuen sense interès perquè el nombre de dret-tinents creix amb la extensió del terreny i la importància de la talla anual. S'instal·la un ball públic en la botiga de les begudes, que amb les unions que provoca o afavoreix fa més ardua la economia.

Per aquests nous directores *el passat és el poble i els seus habitants i el pervindre la seva mina*. Així sintetita el senyor Hottinger les seves notes.

En havent llegit això, un pensa: Veus aquí un país que, tant com de la feblesa i el descastament dels nadius i hisendats, i potser més, està assenyalat per ésser víctima oferta a ço que, de vegades obra d'una nació i altres d'una empresa, se n'ha dit imperialisme. Aquí uns homes nous lluny de revifar una tradició imposen el llur segell i creen un país nou. Però, havent-se recordat

massa de llur força activa i poc de les virtuts abstinents que mereixen presidir tota noble conquesta, com que cada colla d'homes, encomana a ço que crea la forma de les seves concupiscències, no seria estrany que el país de Briey estés tant aprop de la mort amb el nou industrialisme com amb la antiga somnolència: la manera de morir canviaria unicament.

Però hi ha qui creu qui l'Imperialisme és com un vent que fa córrer els homes pels camins de l'inevitable. No fa gaires mesos conversant amb una persona vinguda de l'Habana, preguntavali jo per la veracitat de certs abusos de força exercits repetidament per la raça nordamericana sobre els negres, constituint per a la dignitat humana d'aquests, veritables estigmes.

I l'home, que Amèrica l'hi havia posat aquella capa colrada sobre les faisons catalanes, i en l'actitut aquella mena d'enterquesa apoplètica de bon tò bonadós, tant americana, em responia amb una llumeneta risent en els ulls: *Aquests tractes que li han dit son certs; però, amic, mentres els blancs tinguem el control s'hi han d'avenir. ¿Es culpa nostra si ells han nascut d'un altre color?* Aquesta frasa em fa por que no sigui un dels proverbis del imperialisme fatalista.

¿N'hi ha prou d'avalorar l'energia i la extensió?

¿Qui s'enorgullirà de moltes activitats de la nostra època si considera bé que al cap d'avall aquesta formidable obra del socialisme no passa de ser una defensa o un remei?

Un sigle de grandesa imperialista ho serà, sí, aquell que no tingui d'acreditarse tant gracies a un contrapès de continuats remeis i defenses.

¡Italia, a tu primer que cap nació t'ho remembrarem això, a tu que diu que has entrat adés en estat de merèixer l'imperialisme, a tu que ets una arca d'or de les obres socials!

Ara ja no deu passar... Fa anys, jo ja era un jovenet i no soc encara massa madur, que viu algunes terres, i, ja sigui als marges de les vies, ja en altres treballs pesats, al temperi, ja en corrúes pels carrers més extrems o els més encauats, i sobretot en una d'aqueixes terres hont vaig viure temps, sempre havia de veure els teus fills els més assenyalats de la miseria i posats en feines que la majoria dels indígenes les rebutjaven per bastes. ¡Mira, Italia, que corre encara una llegenda, i Deu vulgui que no passés de tal, que diu que els teus fills tenen anomenada en el mercat del món en construcció, per ésser màquines que es carreguen amb poc carbó! Prou en tenim patró a Espanya, també, d'aqueixa frugalitat. Uns treballadors

de la terra, valencians, que trobí menjant-se un plat de patates mig crues em deien: — Així mig crues costen més temps de pair, i no necessitem un altre àpat tant aviat. — ¡Virtut, sí, però ai! que d'ella en pot esdevenir la degeneració d'una classe, al cap d'unes quantes llevades.

Si la sofrerta frugalitat dels teus fills és abusada, Italia, ho dirà qui ho sàpiga. Jo del que dono fe és d'haver vist en aquell país del qual us parlava com eren pagats els teus fills per fer els treballs que els indígenes solien rebutjar per baixos. Haurieu sentit com a cada baralla nocturna, o rob, o algun desafur anònim en la via pública, en el bosc d'a la vora, casos rars i mai mortals, des de la dona de sa casa, polida, llisa de port, assídua de la *crèche*, fins al senyor actiu, sempre alerta, patriota, acostumaven a dir amb un aire de dignitat ferida: *això són els italians*. I jo us asseguro que no ho eren sempre. I el mal més gran és la malícia que es contenia dins d'aquesta fórmula. A mi mateix, com qui preservava una ànima ignocent d'altres perills més trascendents, m'amonestaven que no m'acostés pas al barri on els obrers italians habitaven, perquè qui sab el que podia esdevenir-me.

Pobre barri extrem italià, gairebé un llogaret enganxat a la vila, rebent d'aprop l'aire polidor dels prats i dels avets i unes abraçades de llum que l'aconsolaven de la tenebra dels interiors. Tenia el seu restaurant econòmic, i em sembla també la seva cantina de temperança, això sí: el remei, beneit remei, mentres la salut no sigui copsadora de la font estant. Per arribar-hi, potser convé passar per aquest sigle de la Clínica tant com de la Crítica.

¡Pobres italians, vestits de colors de burell i terres colrades, calçats de pesant calçat; com devíeu sentir-vos homes-màquines a l'esmentar com tota aquella senyoria que fa pentinar matinalment l'herba dels seus pradells, talment la cabellera d'una dona amada, feien marrar els trineus o els cavalls de les seves caceres per no respirar el vostre aire, car aquell *inri*: «*Són els italians*» era també la llur consigna i la passaven als fills!

I altres hores, quan la vaga de l'estol d'obriers indígenes: els de la pacífica manufactura en cambres closes, guanyant sous amb els quals tenir encortinades d'un blanc sempre renovat, i plenes de flors les finestres donant a les cambres endreçades (car podien deixar a casa una muller mentres eren al treball) els del vestit bo i el viatget i l'entaulament alegre de menestral, en dies de festa... Aquests podien sostenir una vaga, ara, i mentres els italians sofrerts,

perseverants, sota l'aire, damunt la humitat que gasten, tornaven a les hores del treball, ells, els hàbils, semblaven dir amb la vanitat del que paga: *Són els italians*.

Anc que el poc menjar i el petit sou els contentés i el treball inclement els fos natural, i encara que això hagués sigut llegenda, ¿no us sembla que aquesta actitut hostil bastava a amargar-los el pa i tornar-los freda la estada i misera la paga?

¡Homes, homes!

I conteu que el país sobredit és terra patriarcal en vista d'altres de freda activitat tradicional o de jove activitat sense contemplacions, l'Imperialisme de les quals cau més sovint en l'oblit del valor humà, i on també deuen anar a raure els teus fills sofrerts i frugals.

Italia, Italia, diga'ls-hi: *¿Parleu de valors socials, i oblideu l'Home?...* Fes-los-hi tornar enrera la occidora consigna que escampa per les places del món en construcció. I sobretot atén a que mai poguessin dir-la amb motiu.

No permetis que aquells dos esclaus blancs que el teu Miquel-Angel esculpura i son servats a París, arribessin a fer-se un símbol del teu poble. Que ni en veritat ni en llegenda es digui d'ell ço que el senyor Hottinger, el crític que retrèiem al principi, anota en son estudi a l'esmentar la talla de boscos al país de Briey: *Per altra banda, heus-aquí els italians qui arriben en gran nombre, i amb els hàbits inveterats del llur país on les produccions naturals s'exploten més o menys al grat de cadascú. Deu sab en quin estat deixen bentost els boscos arreu on s'estableixen.*

¡Italia, ara que diu que vas a celebrar les teves noces amb l'Imperialisme, casualment apadrinada de Març, fés com el nuvi que no vol deixar rastre de les seves passades aventures quan aquestes li fan poc favor! Esborra la llegenda amb la foguera del teu amor maternal. Si encara te'n queden escampats pel món, d'aquests pobres documents humans, reclama'ls, i quan els hakis purificat de la fel del desterro, mare Italia, ensenya als pobles que cap home tindrà mai dret de dir amb aquell tò: *Això són els italians*, ni a girar els ulls amb fàstic de ço que és incapaç de mudar. I si ets prou forta, sobre el sigle de la Clínica i de la Crítica comença-hi el sigle de la Salut i de la Doctrina. ¡Quin goig si fossis predestinada, tu, a ésser exemple del món llatí i del que no ho és, i a vindicar actes passats amb un Imperialisme nou, veritablement cristià aquesta vegada!

JOSEP LLEONART

N. de la R.—Nostre company Lleonart expressa aquí opinions personals, que no coincideixen absolutament amb el criteri de la Redacció; però es d'agrair el seu fervent alegat, de tanta noblesa, que planteja bellament una qüestió vital de la qual ens ocuparem també en el número vinent.

De la traducció dels "Himnes Homèrics"

Dionísos i els Pirates

A Pan

Vull enrecordar-me de Dionísos, fill de la gloriosa Semela, quan ell va aparèixer vora de la mar estèril sobre un promontori que avença en la mar. Era tot semblant a un jovenet en la flor dels anys, i li onejaven damunt de la testa els bells cabells bruns, i damunt les fortes espatlles portava un mantell de púrpura. Dins la mar, llavors de color de vi, s'acostaven ràpids pirates tirrenis dins la nau formada de polits taulons. Ail els conduïa una sort fatal! Quan d'ell s'adonaren feren-se senyal, i, saltant en terra, l'agafen de pressa. Després se l'emmenen adins de la nau, plens de joia els cors, perquè va semblar-los que era el fill del rei. Volgueron liigar-lo amb forta llaçada, però els vímets lliscaven, i se li desfeien de les mans i els peus, i saltaven lluny. Llavors va asseure's: reien sos ulls negres; i el pilot, al veure-ho, amb veu imperiosa digué a sos companys: —Malhaurats, alerta! Mireu que déu ésser un déu poderós, aquest que prenieu i voleu lligar: la nau, que és tant forta, n'l pot sostenir. ¿Qui sab si seria Zeus o Apolló, el del arc d'argent? o potser Posseidó? Cert que no s'assembla als homes mortals, sinó als déus qui tenen olímpics palaus. I, doncs, de seguida au! tornem-lo en terra; i compte a posar-li més les mans damunt! no fos cas que, irant-se, ens aixequi els vents i ens mogui una horrenda gropada a l'entorn!—Aixís va parlar. Però responia-li el patró sorrut: — Tu vès de cuidar-te del vent i les veles i totes les coses de ta obligació: d'aquest que se'n cuidin aquells que'ls pertoca. Jo espero arribar a Egipte o a Cipros, o bé als Hiperboris, o més lluny encara, i que ell ens declari on té les riqueses, o sino qui sien sos parents i amics, ja que un deu posava'l a les nostres mans.— Aixís parlà; i alçaren el pal, i obriren la vela, i el vent la va inflar, i tot fou posat a son punt. Mes altres prodigis vegeren seguir-se en la ràpida nau: vegé's la coberta mullada d'un vi negre i dolç que hi corría, d'una olor divina que'ls deixà admirats. Després, tot seguit, s'alçava una parra frondosa a l'entorn de la vela, fins dalt, amb gran penjarell de reïms; i, entortolligant-se en el pal, una heura negrosa creixia, cobrint-se de fruites i flors; i tots els escàlems dels rems tenien corones posades. Llavors al pilot ordenaren la nau menar en terra. En tant el déu se'ls tornava un lleó terrible udolant, i, donant senyals, els feu compareixe al bell mig de la nau un ós qu's llançà rabiós, amb el pel del coll ericat. Ells, estemordits, fugiren a popa i s'arredossaren entorn del pilot, de seny tan prudent. Però el lleó, d'un bot, agafà el patró; i els altres, al veure-ho, saltaren enfora dins del mar diví, fugint la sort negra, i tornaren delfins. I el déu, compadit del pilot, el feu benharat, i digué: No temis tu, guia diví, que't feres grat a mon cor. Dionísos soc, el déu sorollós que fou infantat per la mare Semela de Cadmos, amb Zeus unida d'amor.— Salut! fill de Semela, dels ulls tan bonics. ¿Qui t'oblidaria volent fê un dolç cant?

Parla'm, oh Musa, del bon fill d'Hermes, de peus de cabra i front banyut, qui ama el bullici i va corrent per valls arbrades, i amb ell les nimfes, tan dançadores, que'ls rocs trepitgen dels aspres cims, i Pan invoquen, déu dels pastors, de cabellera tota esbullada i resplendent. Té per dominis els cims nevats i els viaranys, tant pedregosos, de les muntanyes. Ell sempre corre d'ací i d'allà, entre les mates obrint-se pas: tantost s'assenta vora la mansa corrent de l'aigua, tantost se'n torna per enasprades penyes i puja als cims més alts, i d'allí mira peixe els ramats. Li plau recorre les grans muntanyes, que brillen nues; li plau també, per les llurs costes, plenes de boscos, seguir les feres que ha vist de lluny, i dar-los mort; i, en sent cap-vespre, de la cacera tornant tot sol, fa sonà a voltes la seva rústega flauta de canyes, tant dolçament, que l'au lleugera que's plany i canta entre les branques al temps florit, no'l guanyaria en la dolçor. Llavors les nimfes melodioses de les muntanyes, en multitud s'hi acompanyen, i amb ell davallen a la pregon font tot cantant; i al voltant l'eco retruny pels cims. Ell, llavors, salta amb peus lleugers, i als chors se n'entra: damunt l'espatlla duu la ensagnada pell d'una lludria, i allí s'alegra en mig dels cants, damunt la blana prada on floreixen safrà i jacinte tots olorosos, entre l'herbei. Celebren els déus benaurats en el vast Olimpos, i més que a cap altre Hermes, tant bo; i diuen com ell és llest missatger de tots i a l'Arcadia va anar, tant rica de fonts i mare de moltes ovelles; i allí, al bosc tancat de Cillenios, feia de pastor d'ovelles de llana polsosa, al costat d'un home mortal, amb tot i qui ell fos un déu. Mes se n'amagà per un viu desig que tenia d'unir-se d'amor amb Dríops, donzella de trenes formoses; i al fi va complir-se la dolça unió; i ella infantà d'Hermes, en sa casa, un meravellós infant peu-de-cabra i de front banyut, de dolces rialles i amant del brogit; i tant, que la dida, fugint, per temor, al veure'l barbut i feréstec, deixa'l. Hermes, de seguida, content en son cor, el prengué en ses mans, bolcà'l en la espessa pell d'una peluda llebre muntanyana, i portà'l als déus. S'assegué a la vora de Zeus i dels altres, i mostrà'ls el fill. Ells se n'alegraren, i per sobre tots Bacos Dionisos. Perquè a tots plaia, li digueren Pan. Aixís, jo't saludo, oh tu, sobirál i amb mon cant t'invoco. I vull recordar-me de tu i d'altre cant.

JOAN MARAGALL

Com homenatge a la memoria del altíssim poeta, publicuem dues mostres de la seua traducció dels *Himnes Homèrics*, obra postuma, que acaba de publicar en bella edició l'Institut de la Llengua Catalana, al qual pertanyé en Maragall.

Les Dances

(Del llibre inèdit "Poemes en prosa")

I

FLORIMEL

Ningú el comprèn el seu dolor. Hores de lenta agonía... Mes, encara, entre amargors, dolçors floreixen en son cor. Així en aquesta nit de lluna.

—«Lluna, tu sabs com jo l'amava! Tú sabs com ell era amorós de mi! tú sabs com jo cercava l'eternitat de nostra volença!

Què s'és fet? On sojorna? Quins llavis el besen ara? Quins braços l'abracen ara? Quina ànima s'és feta nova reina de son ànima?

—Jo li duia l'ampla cistella curulla dels fruits de mon horta. Jo li duia els lliris, i les roses, i els clavells, i els geçamins de mon jardí. Jo era, als seus ulls, fruita i flor quan dançava. Així, lluna pia, dançava jo davant seu... Amb més alegria, però. I amb gracia que feia posar an ell també a la dança!

Oh, aquesta gota com un diamant, a la meva mà? Plores, lluna?... Es la rosada. Es la rosada!... Ningú el comprèn el meu dolor!»

II

LA DONZELLA DEL VESTIT DE RAMS

Aquesta és una donzella de cara camosa i vestit ramejat. Aquesta és una donzella enamorada. Son pare és el moliner del vell molí qui mol el blat de la pobresa. Sa mare fila tot el sant dia el lli de l'humilitat. Ella, canta. Ella, dança. Ella dança a la plaça, vestida de rams. Vestida de seda amb rams de roses.

Son amor és un noble Senyor de vint anys qui ni la sab al món. Ella canta: —«Mon amor va en corcer blanc a la reial cavalcada. Duu l'espasa d'or al flanc, i la cuiraca argentada».

Ella dança. Dança amb el somris als llavis. Dança de tant graciosa faisó, que les abelles, venen als rams de roses del seu vestit.

III

ELS CAMINANTS

Eixim de la nit com d'un palau meravellós... Quin camí empendrem? Aquell qui travessa la plana de maragdes? Aquell qui s'enlaira per la muntanya de roses? Aquell qui es morfón dins l'ombría selva de mil anys?

Les belles ciutats reposen encara. Mes les margalides riuen sobre l'herba. Mes els ocells se responen el bon dia... Dancem? La dança, en la frescor del matí!

Amiga com una flor, dança! Amiga com un ensomni, dança! Dança fins que els teus llavis tinguin una set ardent dels meus llavis! Una set com la dels caminants, al sol, lluny de tota fontana...

Dança perque les belles ciutats dormen encara. Dança perque els ocells se responen el bon dia. Dança perque tu ets la joia d'una margalida sobre l'herba de tot marriment!

IV

ELIANOR

Eliador dança. Eliador la blonda. Eliador la dolça... Quin lliri el seu cos endintre dels velles! Quina carícia els seus peus sobre l'herba!

Eliador dança. Dança i somriu. Dança i esguarda les branques en flor... Qui li prengues les dugues mans, ara, diria: «mireu una rosa! mireu una altra rosa!...»

V

LA PAGESA

Ella coneix d'on ve el vent per la olor que fa. La morenor d'ella, la canten els homes per la olor de vida.

—«Oh, que vens de la vila, bon vent corredor! Duus aquella flaire de la casa vella de mon brau minyó! Duus aquella flaire de la casa vella, de les trenta mules: dels trenta bous!»

Vora la pomera, sobre la morenor de la terra blana qui farà el bon blat, dança la pagesa, sola, al cap al tard.

VI

EL FAUNE

Anaren bocs endins per l'encís d'unes violes. Endins sota els arbres l'infantesa dels quals ni els llibres més vells l'esmenten. De sobte, una crida: «Quins ulls que'm miren! I arrencà a córrer. Darrera seu, les companyes. Una, nomía Flora, altra Rosa, altra Arcàngela, altra Clara, altra Benjamina, i aquesta era la més gran.

A poc, Benjamina corria més que totes, i el bosc era en dolçor dels noms

que sa veu cridava per por que se'n perdés una. «Clara! Flora! Rosa! Arcàngela!»

Vingué que una pujada es començava violent. Tost, les fugitives perderen alè. S'aturaren en un planell. Vegeren que res les encaçava.

—«Digues-me, Rosa folla, què era lo que veies que així ens has esverades?» —«Uns ulls, uns ulls guspirejants entre les fulles!»—«Tusomniaves, tu ets folla, Rosa!»—«Jo n'estic ben certa que els he vistos! Tant certa com que corrent he perdut un tapi!»

—«I tu, Clara?»—«Jo també els he vistos; cert com és cert que corrent he perduda la бага de rubins de mon promès!»—«I tu, Flora?»—«També els he vistos; cert com és cert que he perdut totes les flors de la meva cabellera!»—«I tu, Arcàngela?»—«Jo, res he vist, Benjamina, de tanta joia que em donaven les violes!...»

Poc a poc, com a rosa qui s'obris en la tendresa de l'auba, la color els torna a la faç. Una somriu. Una riu. Una altra ja es mou com qui dança... Totes dancen ara. La una donant la mà a l'altra dancen. Més no amb el dançar de festa graciós i càndid. Dancen afollades, ubriagades d'un neguit estrany qui les açota.

VII

L'ESTUDIANT

Arnau l'estudiant, avui s'ha vestit de negre. Vesta folgada i ample capell sense plomes. Vesta folgada i burda sobre la gentilesa del seu cos de príncep.

—«Adeu, espasa mia, gràcil en mon flanc i mortal en la meva mà! Adeu, mon corcer de la roja crinera! Adeu, ma Rosaura dels llavis de mel, joconda senyora de mon cor!»

Rosaura, tu de la profusa i obscura melena, tu fina i felina, tota riulla i follia, vés a la finestra de brodadures, mira al fons del jardí enllunat... veus aquella ombra qui fuig?...

Arnau, Arnau, prega per ella demà i cada dia, viva i morta! Prega per ella qui viu entre flors! Prega per ella qui dança tant dolç!

VIII

LA DAMA DE FRANÇA

Damunt la catifa molçada follegen els peus de la dama. En la obscura tofa rica i fina, tota remor s'apaga. Sols una riulla mig ofegada entre les dents minúscules, sona i ressona en la cambra vetusta.

Albina de nom, alba de faç, alba de faç i lleument rosada la dama! Vingué

de la França per amor a un cavaller de barba daurada, brau capità de mil llances, brau d'espasa indomtable.

En amor, reposa de les batalles. Només vol, ara, besos i dances, i la riassa d'Albina, gorja d'abril.

I Albina riu, dança, gràcil i folla, amb la cabellera florida i els braços nuus...

Els cavalls renillen, al fons del paelau... Les armes lluen en les panopies...

IX

LA PASTORA

Aquesta és una pastora qui al sol enamora. Sab de cantar i sab de dançar, i és bruna, i és xica, i parla amb les flors mentres pasturen les ovelles.

—«Doneu-me, Senyor el pa de cada dia, i una cinta blava per llaçar mon gaiato!»—Això prega, i encara altres coses, quan ha parlat ja amb les flors.

Festa d'amor, el diumenge, ja arriba! —«Be dançarem, mon galant, sobre la era? Be dançarem, vora l'or de les garbes?» —

Sona ben dolç, floviol, en la dança? Es la pastora qui al sol enamora. Sobre son pit dugues rosès somnien.

X

LES DONZELLES POBRES

Jacobé, Marguerida i Concordia, per l'encís de la nit estival vetllen. Dormir fóra trist quan els estels són tant bells! Dormir fóra trist, vora l'horta quieta, encantada, odorant! I els ulls d'atzur, i ells ulls d'atzabeja, i ells ulls de marga-da, resten oberts.

Aquesta música qui ve tant dolça i de lluny? Dancen al Palau dels cent canelobres? Dancen, dames i cavallers, allà?

Jacobé, Marguerida i Concordia, a la groga claror de llantia es miren les túniques humils de lli bru... Allà, les sedes i els brocats, i les plomes rares, i les rutilants pedreríes...

Dolça i llunyana la musica ve... Elles dançarien, si no fos llur pobresa, allà!... Elles dancen, però elles dancen en l'horta quieta, encantada, odorant, on la musica ve dolça i llunyana? I perque llurs túniques pesaven, i eren rígides, i totes lletjor per la gentil melodia, dancen nues. Mes, damunt de llur nuesa el reial mantell fulgura de les superbes cabelleres.

XI

FRANCESCA

Francesca, l'Autume emporpra la terra! Guaita les magranes al magraner com sagnen! Francesca, dançaràs aques-

ta dança i mon ànima dançarà amb tu.

Dançaràs pels besos que encenies pels cors que arboraves antany! El teu cos és fruita d'autumne. Els teus llavis sagnen com les magranes al magraner!

Tens la pell bruna i els cabells obscurs. Cada passió deixà en ta carn el perfum d'una flor. Cada nit deixà al fons dels teus ulls el brill d'un estel.

Francesca, dançaràs aquesta dança, i mon ànima dançarà amb tu, lligada al teu cos com una serp.

XII

JOANA

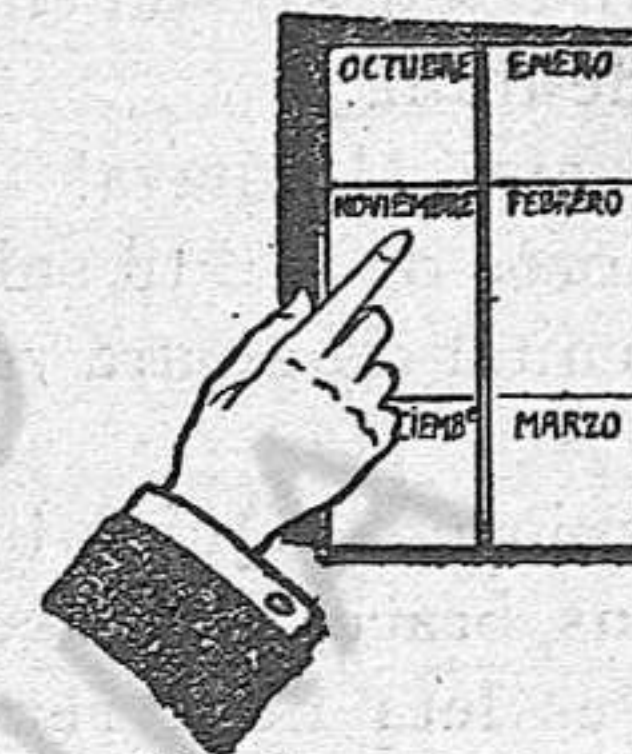
El temps passa, i Joana dança. Tres hores sonen, i Joana dança. — «Flor d'oblit i d'alegria, aquesta és la dança mia!» — «Temps damnador a mi no'm damnaràs! Passes, i jo ric! Passes, i jo danço!»

Joana, el temps passa i tu dances! El temps duu l'amor i la mort! Joana, tu no ets morta ni viva! Joana, lo que és amar, tu no ho sabs?

— «Flor d'oblit i d'alegria, aquesta és la dança mia! Jo soc viva perque ric, jo soc morta perque oblidat! Perque en mon cor ja l'amor no pesa, a tot temps i tota hora danço? Flor d'oblit i d'alegria, aquesta és la dança mia!»

FRANCESC SITJÀ

No hi ha dia dolent

a l'hivern per a els que tenen la precaució de tenir sempre a mà una capçeta de Pellets del doctor Mackenzy. Solament volem recordar-ho, perque molt sapigutes que aquest preparat es el vencedor invencible dels refredats i catarros naçals.

Es tan sapigut això, que al estornut re respòn «Pellets». Els Pellets del doctor Mackenzy curaran sempre el seu refredat en 24 hores, sense necessitat de suorífics, saumèrics, pediluvís o tots aquests tractaments antiquats. Els Pellets fan son treball aviat i bé, mentres feu vostre treball diari. Curen, además, la propensió al catarro. Capça 1'50 pesettes en totes les farmacies.

De l'ús de l'imaginació en filosofia; de les concepcions simbòliques dels sistemes, i en què la filosofia és art

Tornem ara al poder d'endevinar i d'inventar que hem esmentat al començament d'aquest estudi. Qual es amb precisió el paper de l'imaginació inventiva en filosofia?

Voluntariosa de donar una explicació universal de les coses, la filosofia captopa contra una munió d'ignorancies invisibles, i les llacunes del saber i son innumbrables. Cal sempre aturar-se davant d'una manca d'informacions positives i de conclusions concretes, quan manca una idea neta, precisa, clara, quan no és deixa penetrar un objecte pensat, o quan les relacions de les coses entre sí son massa múltiples o delicades per esser assolides? No. En cap genre de coneixements s'atura l'esperit quan troba un abim o una llacuna. Per conjectura omple les llacunes, afranqueix les distancies, sondeja els abims això en les ciencias més riguroses en matemàtiques, en física. Es precisament aquesta audacia ço que li ha valgut les més belles conquestes. Per què s'ha d'aturar en la filosofia?

Deixem-li tantejar combinacions, arranaments que no deixarien de tenir valua mentres que l'idea directriu fós idea d'armonia, d'unitat, de simplicitat. El resultat serà un sistema. Es cap mal aquest resultat? Ni anc que el sistema fos

una ficció, puix, no hem tingut ocasió de veure com fins les ficcions poden enclore una veritat? Es per això que havem insistit tant sobre la necessitat qui té el filòsof d'esser familiar amb totes les ciencias, ciencias de la natura, ciencias històriques, ciencias socials; de cultivar la part més propiament científica de la psicologia, de la lògica, de la moral; de recullir tots els resultats obtinguts per l'esforç de l'esperit humà en aquesta semi-regió de la ciencia propiament dita, qui estableix les lleis empíriques dels fenòmens. La metafísica és renovellarà al contacte de la natura com més conegut sigui el mon per aquella coneixença i més facilment podrà penetrar en el coneixement més i més aprofundit de l'esperit (en tant que esperit de les concepcions més justes, més altes, més riques, propies a ampliar, a engrandir ses mires); i per ses atrevides hipòtesis, tindrà un punt de vista més ample, més sòlid, i per ses conjectures un comprovant més segur, i contra ses fantasies un preservatiu més eficaç. La filosofia es essencialment una síntesi, síntesi superior. Com més nombrosos i fermos son els elements que li serveixen per edificar, més probabilitats de consistencia tindrà'l seu edifici. Es parla dels «castells-en-l'aire» que construeixen

els metafísics. Per quina raó ço que s'anomena un castell-en-l'aire ha d'esser una quimera? Per què aqueixa síntesi de les coses, provada per medi de fets ben estudiats i de principis ben establerts, no pot ser una concepció de conjunt sustentada en part sobre la realitat, d'acord amb la realitat, posant de manifest, al menys en certa part, la significació intel·ligible de la realitat?

Tals son les garanties de relaitat que poden oferir el sistemes, Jo, però, no nego que en aquesta obra tan difícil la precisió del detall pugui semblar més propia a esgarriar el pensament que a contenir-lo. Per tant considereu el sistema de Spinoza en sa més alta generalitat: l'idea primordial que hi presideix és l'idea de la perfecció divina; d'on pot deduir-se que essent les coses concebudes baix forma d'eternitat *sub specie aeternitatis*, es per això que son concebudes en llur puresa, en llur realitat, car sols l'absolut explica i sosté el mon. Precisem: tenim un sistema panteista; fórmula restringida, encongida, i per tant, falsa. Les clarícies reals, precises, en lloc de garantir el pensament contra ses propies il·lusions semblen fer tot el contrari. Però això és perquè aqueixes clarícies reals no han estat prou considerats en sí ni per sí. En definitiva, recórrer a aquestes clarícies esdevé una regla essencial de mètode en filosofia.

Diguem doncs que pels sistemes hi ha dues menes de valor; heus-aquí l'explicació: els sistemes tenen, en mig de detalls inversemblants, una ànima de realitat; o tenen, en llurs grans trets, una real conformitat amb les coses, de les quals en donen la fesomia, l'aire. Les teories, més modestes, són més segures; els sistemes, per ser més envejosos són també més perillosos: però, si són atrevits, poden tenir també llur prudència; car no és pas aventura tota empresa audaciosa, es pot ésser noblement arriscat sense ser temerari.

Així, doncs, un sistema és una concepció de l'univers, de la natura, de la vida humana, del governament del món, de les relacions de Deu i el món, concepció suggerida per fets, dominada o sostinguda per principis racionals, però mai completament justificada ni per tals fets, ni per tals principis: és una concepció de conjunt, agençament d'idees on hi ha inevitablement una part de

conjectura i d'invenció, i una part de realitat interpretada i representada. L'univers és com un individu i com un fet vivent. Reduir-li tot a lleis abstractes no és pas donar-ne raó. Podríeu dir ço que és un home real, vivint, obrant, si no fos sols donant-ne una noció exacte, però absolutament abstracta? Veritat que cal fer-ne el retrat físic i moral? Veritat que us cal formar una imatge en vosaltres mateixos per reproduir-la en l'esperit d'altri, i que aquesta imatge ha d'èsser fidel i viva? Però, per ésser fidel aquesta imatge, és precís que no hi manqui res i que vosaltres pogueu respondre en detall de l'exactitud de tots els trets? No. El mateix cal dir de la concepció de l'univers. Aquest intent de representar-se les coses en llur conjunt harmoniós i d'explicar-ne la continuïtat i l'ordre no deixa de tenir alguna ficció. Adhuc sovint no és un retrat ço que es fa; és un esforç per fer, amb el poc que es coneix, una imatge de ço que no's coneix. Però val més encara representar-se imperfectament certes coses que no pas pensar-les del tot. Mentre es senti ço que hi ha d'incomplet en aquesta imatge, l'insuficiència sentida esdevindrà el remei de la mateixa insuficiència. I ens portarà a notar a on comença el raonament i a on comença la ficció. I es fugirà de l'il·lusió de creure que les coses són completament, absolutament tal com es representen. I no es renunciarà per tant a representar-se-les. I es sabrà que llurs imperfectes imatges no són pas del tot mancades de veritat, i es tindrà raó. Les conjectures i les anticipacions de l'imaginació racional no deformen pas més les coses del que les deformen les abstraccions. Unes i altres introdueixen en el sí de la realitat una modificació que la natura de nostra intel·ligència fa necessària; nosaltres no podem concebre-la sense fer-li suportar el pes de la nostra acció; però si procedim com cal i amb el sentiment just del caràcter propi de la nostra operació, aquest mode humà no és pas infidel als objectes.

«L'esperit, diu Leibnitz, no té pastant sols una percepció de les obres de Deu, sino que aixímateix és capaç de produir qualque cosa a sa semblança, encara que en petit. Car, deixant de banda les meravelles dels somnis, els quals inventem, sense cap esforç, i àdhuc sense

tenir-ne voluntat, coses que caldría cercar-les llargament per trobar les en estat de vetlla; la nostra ànima és arquitectònica fins en les accions voluntàries, i descobrint les ciències per les quals Deu ha regit les coses» (*pondere, mensura, numero*), la nostra ànima imita, dintre del seu cercle, en son petit Món, on li és permès exercitar-se, ço que Deu ha fet en el gran». (1)

«Per què no hèm de dir que els mateixos sistemes són «mostres arquitectòniques»? (2) Si som capaços de comprendre qualque cosa del sistema de l'univers, no podem així mateix produir en nostres esperits qualque imitació, qualque esboç, i aquest art, car és perfectament un art, no és tant indispensable com la mateixa ciència de qui vol tenir una idea del conjunt de les coses? L'art consisteix principalment en el pensament qui concep i aquest títol de creador no tant sols el mereix perquè imprimeix en certa manera la idea concebuda, sino que, abans que tot i per damunt de tot, el mereix perquè en les regions del pensament hi forma tot un món nou; evoca formes planes de vida i esperit, les distingeix unes d'altres, les associa unes amb altres, les mou, i cada concepció seva (de l'art) és un «sistema» que un nou esforç transporta tot seguit en el món ja existent i l'hi realitza. Però tot sistema filosòfic, no és ja concepció d'un art superior? «Si per ornar i embellir» la natura amb nostres invencions, cal que hi hagi en nosaltres mateixos i en qualque part del nostre ésser «un art derivat del primitiu» creador de tot, «qualques fecondes idees tretes de les idees originals» (3), no caldrà així mateix, per comprendre el món «qualque semblança» amb l'esperit artífex qui ha fet el món mateix, i no és per tant també un art l'especulació filosòfica?

Hens aquí justificat aquest parentiu de la filosofia i de l'art, del qual tant han abusat els mestres contemporanis. Heus aquí com Plató tenia raó al situar junts en el primer chor dels esperits els amants de les Muses, els amants de la

(1) *Principi de la Natura i de la Gràcia.*

(2) *Monadologia* «Les ànimes en general són miralls vivents o imatges de la creació, però els esperits són imatges de la mateixa divinitat, o del mateix Autor de la natura: capaços de conèixer el sistema de l'univers o d'imitar-lo un poc per mostres arquitectòniques; essent cada esperit com una divinitat dintre son departament, dintre de son cercle.

(3) Bossuet, *Sermó sobre la Mort.*

ROYAL

Rambla dels Estudis, núm. 8

Totes les tardes Té-concert ♦ Souper-concert a la sortida dels teatres

RESTAURANT * Menú desde 5 pessetes

El Saló més elegant de Barcelona per banquetes i lunchs

beutat i els amants de la sapiència. La filosofia és ciència. Aital és son caràcter primer i permanent. La filosofia és el perseguit de la veritat. Jamai no resta franca de treball, d'estudi, de mètode, de raonament. Jamai no és una creació completament *subjectiva* de l'esperit. Son objecte és independent de les nostres concepcions i estableix proposicions de valua per a tots. Es ciència, però també és art. Viu en els mateixos cims que l'alta poesia i el gran art Té amb la raó els mateixos lligams, beu en les mateixes forts, té el mateix poder, aquest poder fecond, quasi creador, endevinador, qui va en els éssers al punt vital, qui cerca el fons mateix, el fons vivent i qui el tradueix en el món sensible sota formes vivents, més suggestives que no les fórmules de la ciència. Es art; art imminent, qui està molt arràn de la ciència, i que hi confia i la suposa i s'hi ajunta per completar-la, i àdhuc

s'hi mescla per constituir-la, sens passar-se'n jamai; art per causa de les llacunes del coneixement i de les febleses del pensament, això és indubtable, però també, a causa de l'excel·lència i de la sublimitat de l'objecte, i a causa d'aquesta part d'activitat propia de l'esperit àdhuc en la percepció del real i per ser més gran que l'objecte enfocad, és art més elevat; finalment, és art, no perquè tot hi és arbitrari i quimèric, sinò al contrari, perquè l'objecte és real, vivent; puix la noció abstracta fóra insuficient, car la ciència de ço qui és real deu ésser real, i ja que no podem ser-ho sense el concurs de l'imaginació, es val naturalment i necessàriament de l'art. Oblideu que la filosofia és ciència i la desfigurareu; oblideu que és art i també la desfigurareu: un dels trets més característics de sa fisonomia és l'ésser l'una cosa i l'altra.

OLLÉ-LAPRUNE

Del risc de la cosa venuda

El Dret Civil és un dret conservador, reflexiu i ple de seny; és el dret del consell i de la consulta; per això hi té la opinió un valor tant interessant. La opinió pot esdevenir font legal. Els principis generals del Dret, manera com tot un poble el sent, són opinió. El Digest, les Autèntiques són opinions. I fins avui, no pot dir-se que la opinió d'un civilista de nom, pesa tant com una Sentència del Suprem? I ben mirat, quin és l'únic valor de la Jurisprudència sino un valor d'opinió?

Per això si en tots els ordres del saber humà, el sentit nou aportat per la més humil de les intel·ligències que hi esmerça l'esforç d'una atenció no és mai despreciable, en Dret Civil serà sempre interessant; i el fruit que donarà la revisió dels valors acumulats en la solució d'un problema qualsevol, si no en tenen d'altre, tindran al menys el prestigi d'una opinió més.

I si és així, no serà de bades, que malgrat el que s'ha escrit sobre el problema de l'epígraf, nosaltres, prenent peu en el recentíssim estudi que ha fet Mr. Villebrun en el darrer número de la «Revue Générale de Droit, de la Législation et de la Jurisprudence en France et à l'Étranger», volguem encara parlar-ne una mica més; i fem retrocaure alguna de les afirmacions que Mr. Villebrun fa a propòsit del Còdec de Napoleón, sobre l'articulat un xic deficient del Còdec Civil espanyol.

Es ven una cosa certa, i estant encara en mans del venedor es pert per cas for-

tuit. Qui suportarà el risc? Veus aquí el problema plantejat en son aspecte més pur. Prescindim de tota modalitat, deixem de banda la venda aleatoria, la venda condicional, a termini, etc., i posem la qüestió en el cas més senzill: fixem-nos en la venda d'una cosa certa.

Totes les legislacions, començant per la romana, estan d'acort que sigui el comprador qui sofreixi la perdua. Així clarament ho diuen l'article 1138 del Còdec Civil francès i molts fragments del Digest.

El mateix criteri, encara que expressat més tèrbolament té el Còdec Civil espanyol. Però aquest criteri, disolt en son articulat, no ha conseguit cristallitzar en una norma neta.

En tota la doctrina de la compra-venda, no es troba un article categòric; així és, que cal examinar-ne uns quants per arribar al moll de la doctrina.

El primer que's topa és el 1452, que en compte de resoldre, es limita a retornar-nos als principis generals de les obligacions, perquè diu «el daño ó provecho de la cosa vendida, después de perfeccionado el contrato, se regulará por lo dispuesto en los artículos 1095 y 1182». Cal fer constar com a comentari a aquest article, que el termini que suposa la frase «después de perfeccionado el contrato» ha d'entendre's, com diu en Manresa, limitat posteriorment pel fet de l'entrega que consuma la venda.

L'article 1096 diu en son darrer paràgraf, que si l'obligat es constitueix en mora, són del seu compte els casos for-

tuits fins que realitzi l'entrega. Del qual es pot deduir que si el deutor no és morós, els riscos correràn per l'acreeador. I això ja és la solució.

En canvi el que és poc pertinent és l'altre article a que fa referencia el 1452, això és, el 1182, primer de la Secció, «De la Pérdida de la Cosa debida», i que diu aixís: «Quedarà extinguida la obligació que consista en entregar la cosa determinada, cuando ésta se perdiere ó destruyere sin culpa del deudor y antes de haberse éste constituido en mora».

Aquest article no soluciona res, i se li pot aplicar perfectament lo que Mr. Villebrun diu a propòsit del 1302 del Còdec de Napoleón, que és completament parió del 1182 de la nostra Llei Civil: «La qüestió que ens ocupa és molt distinta de la relativa a la perdua de la cosa deguda; quan una cosa que era objecte d'una obligació desapareix per cas fortuit, els drets de que era objecte desapareixen també amb ella; el deutor queda lliberat, car no hi pot haver obligació sense cosa; per exemple: el donant en les mans del qual s'ha perdut la cosa donada està deslliurat de sa obligació.

Però aquí no més es parla d'un contracte unilateral; en un contracte sinal-lagmatic la qüestió queda en peu; aixís en la venda l'aplicació del mateix criteri condueix a que la perdua de la cosa venuda estingeix l'obligació del venedor de fer-ne entrega; però la qüestió és saber precisament si aquesta perdua haurà pogut eximir el comprador de la obligació correlativa d'entregar el preu.»

Es veu clarament, doncs, que aquest article no resol res. D'acord, que, si acàs la cosa es pert sense culpa del venedor, aquest quedi lliure de son compromís; però, el venedor, malgrat d'això, deurà complir el seu?

La perplexitat no s'esvaeix.

Un altre article que cal portar a col·lació és el 1460, que diu:

«Si al tiempo de celebrarse la renta se hubiere perdido en su totalidad la cosa objeto de la misma, quedará sin efecto el contrato.

»Pero si se hubiere perdido solo en parte el comprador podrá optar entre desistir del contrato ó reaclamar la parte existente, abonando su precio en proporción al total convenido.»

Aquest article es correspon amb el 1601 del Còdec francès. Però cal notar que aquest fa referencia a la venda afectada d'una condició suspensiva, únic cas en què resulta lògic el precepte, perquè establert de la manera general de l'article 1460 del còdec espanyol, es troba en oberta contradicció, amb la tesi de que sigui l'acreeador el qui suporti el risc.

Efectivament; si l'acreeador o be pot desistir del contracte o bé pot quedar-se la cosa per un preu proporcional al total convingut, és lògic deduir que l'acreeador farà sempre el que li surti més a compte, ço que vol dir, que serà el venedor en definitiva el qui suportarà els riscs.

I tant és així, que en Manresa, ja diu que per poguer comprendre els preceptes d'aquest article, han d'entendre's determinats forçosament per una condició de temps, altrament, no procediria aplicarlos; és a dir que la perdua de la cosa deu haver sigut anterior a la realització del contracte. I això està fora de nostre cas.

De manera, que de tots els articles del Còdec, l'únic que dona una mica de llum és el 1096, i encara és precis un esfoç de deducció, car d'un precepte negatiu, és precis deduir-ne *sensu contrario*, una disposició positiva.

Parlant de tot això, estem vorejant una qüestió que és lo capdal en el problema que'ns ocupa. Fins ara no més hem demanat: Qui suporta el risc? I la cosa no ha passat d'ésser una qüestió positiva legal. Hem consultat els còdecs y hem vist que més o menys clarament tots deien: el comprador.

Però ara demanem-nos: ¿perquè suporta riscs? Aquí ve la divergència. Els dos criteris antagònics es combaten. Diu el Dret Modern, més espiritualista: El comprador suporta el risc, perquè desde el consentiment es propietari. — I diu el Dret Romà, amb tot son prestigi tradicional: — No, el comprador suportarà el risc, des del moment de perfeccionament del contracte, però no serà propietari fins que hagi mitjançat la tradició.

No més fem que anunciar aquesta qüestió capdal que pot ésser i ha estat objecte de profundes estudis, y que tal vegada més endavant detallem més.

E D. R.

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segón llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, i a nostra Administració.

El millor Cafè es el torrefacté de **La Estrella - Carme**, (Davant de Betlem).

Municipalització de serveis

Encara patim els catalans d'un excés de meridionalisme. La serenitat, que ha vingut a nosaltres en manta materia, no ha penetrat del tot en nostra ànima. I avui, totjust, quan es planteja una qüestió d'aquelles que apassionen, quan en un assumpte qualsevol hi intervé la premsa, la opinió, i es fa objecte de debat una mica fondo, oblidem el terme mig—terme mig que no és eclecticisme, sinó adequació a la realitat—per plantarnos en un extrem, per fer-nos forts en un determinat criteri doctrinari i per tancar les batregades del bon seny dins un criteri d'escola.

Ja sabem que per la *massa* regirà eternament aquell principi del drama ibsenià: «les minoríes sempre tenen raó», perquè minoria és aristocràcia i aristocràcia és cultiu del cor i de la raó, és *selecció*. Emperò, cal que aquest apassionamens xorc, d'escola, aquest apriorisme que cau com un castell de cartes a la primera bufada de la vida real, no segueixi formant part de la vida psicològica dels escullits, dels aristòcrates de l'intel·ligència. Cal que aquests posin en contacte les seves opinions, les opinions dels llibres, amb els moviments de la realitat. I així s'evitaràn discussions ingènues com la que darrerament s'ha sostingut a Barcelona sobre els inconvenients i ventatges de la municipalització amb motiu de l'abastiment d'aigües.

* *

La municipalització té un origen molt remot a Espanya. Els *Fueros* de Cuenca i de Pamplona en tenen exemples ben típics. Emperò, deixant aquests antecedents apart, avui es presenta la municipalització—*municipal trading*—com un problema absolutament nou. Des de 1872 en que Mr. Chamberlain ocupà la Presidència del Concell Municipal de Birmingham, pot dir-se que tenim sobre el tapet la qüestió de la municipalització de serveis, ja que l'exemple de Birmingham fou l'estímul perquè Glasgow, Liverpool, i altres ciutats angleses obtinguessin grans beneficis amb el municipalisme industrial (1) mentres Londres, Chicago, Nova-York, etc. experimentaven greus pèrdues amb la pràctica del mateix sistema.

Allavors, amb l'exemple dels fets per endavant, no sapigueren veure's els defectes de la municipalització de serveis. El sistema fou exaltat fins a l'exageració pels socialistes que el prengueren com

a cosa pròpia malgrat que, com diu l'Inyrea, ab la municipalització subsisteix el regisme capitalista i la propietat privada no experimenta cap mena de dany; i moltes ciutats destinaren a la pràctica del sistema un tant per cent molt crescut de l'emprèstic municipal, tant per cent que pujà al 53 a Leed, 63 a Birmingham, 64 a Liverpool i 75 a Manchester (Davie).

S'havia, per tant, arribat a l'exaltació de l'industrialisme municipal com a sistema de la prestació dels serveis públics. Als Estats Units, l'any 1896, s'hi contaven, segons Baker, el 53 % d'empreses per abastiment d'aigües a les ciutats municipalitzades amb un capital de 514 mil·lions de dollars; i de les empreses per l'illuminiació elèctrica, quasi unes 500 eren i son encara, municipalitzades.

Italia pot enorgullir-se de tenir 151 municipis qui administren directament el servei d'aigües, 17 el gas de l'alumbrat, i 24 la llum elèctrica. Ademés, Milán i Turín intervenen en el servei de tramvies, Reggio, Emilia i San Venanci tenen farmacies municipals, Cremona i Pavia banys públics, Modena, Brescia, Verona, etc. el gel, la força motriu, etc.

Ben coneguts són també els ingressos que ret el servei d'alumbrat als Municipis de Breslau, Leipzig, Dresde, etc. a Alemanya.

Tot això contribuí a la formació d'una veritable literatura científica a llaor de la municipalització de serveis. S'estudiaren tots els aventatges del sistema que restaren reduïdes a aquelles tant conegudes enunciades així:

1.ª L'empresa municipal disminueix el cost de les prestacions o productes als quals s'aplica la municipalització amb l'aventatge que mentres les companyies privades necessiten repartir dividendos crescuts, el Municipi, sols ha de pagar el módic interès convingut al fer l'emprèstic.

2.ª Si ademés, a la municipalització s'hi ajunta el monopoli, esdevé gran baratura ja que l'empresa municipal deu atendre més a la finalitat social del servei municipalitzat abans que als beneficis pecuniaris que amb ell pot obtenir l'Hisenda local.

3.ª Conseqüència de l'anterior és la possibilitat de procurar l'ús dels serveis públics al major nombre possible d'individus.

4.ª No té la municipalització cap dels inconvenients del sistema de la concessió.

Alguns, exageraren la municipalitza-

(1) Denominació que no agrada al Sr. Gascon Marín.

ció i la seva transcendència econòmic-social fins al extrem de considerar dit sistema (en Montemartini, p. e.) com un aspecte de la lluita secular entre productors y consumidors.

Emperò, vingueren aviat els debeladors. L'entusiasme que al principi es posa en tota obra, no deixa entreveure prou bé, a través dels aventatges, els inconvenients d'ella. Mes quan la raó té la fredor necessaria — i això succeïx quan els qui examinen la cosa no són els qui l'han inventada o primer la observaren — no pot deixar de veure els punts foscos de tota doctrina, punts foscos que en nostre cos se troben en allò tant sabut, que el Municipi no té el fi de la producció com fi propi, en que no pot exposar-se a les pèrdues que tota indústria suposa, en que és un perill la concentració de tantes facultats en mans de l'autoritat municipal, en que d'això en pateix l'independència política i electoral de molts ciutadans, en que el Deute municipal creix d'una manera alarmant (a Anglaterra, segons François, els deutes locals han augmentat fins a set mil milions de francs; a Bèlgica, de 1890 a 1898 augmentaren 27 milions; i a Alemanya es donen casos com el de Dresde que dedica 17 milions a serveis municipalitzats; Hannover 11 milions y Stuttgart 7 milions).

Resultat d'això fou l'actitut de científica intransigència en que varen posar-se uns i altres, els defensors i els adversaris de la municipalització. Els primers sostenien que totes les mides que es dirigeixin a aixamplar l'esfera d'activitat dels organismes públics, serviràn en definitiva per despertar l'interès dels ciutadans en els afers públics i augmentar el sentit de responsabilitat dels funcionaris. Els segons es feien forts en la falta d'eficàcia dels funcionaris públics, i la facilitat amb que es desenrotlla la corrupció en els organismes públics quan

tenen al costat un camp tant abonat per dita corrupció com és el camp industrial. Uns i altres discutien fort, abrivats, amb apassionament...

Emperò, tot això va passar molt aviat. Del terreny genèric de les grans idealitats aprofitades principalment pel socialisme va baixar-se a l'estera més modesta dels inconvenients de la municipalització en vista dels empleats municipals, del sentit de la llur responsabilitat, etc. I seguint aquest camí, encara va baixar-se més; es va arribar a la conclusió que avui gairebé tothom sosté i que és sintetitzada en aquell principi tan bell d'en Cleveland (*Municipal administration and accounting*): «El problema de l'industrialisme municipal ha d'examinar-se fixant-se més en son aspecte administratiu que en son aspecte polític, i així es veu que hi ha algunes circumstàncies en les quals pot ésser molt útil la municipalització de determinats serveis i altres en les quals pot ésser molt desgraciada.»

Partint, doncs, d'aquesta base, la qüestió de la municipalització de serveis resta reduïda a un problema de circumstàncies, de temps, de lloc, de prestigi, de tècnica administrativa.

Al capdavant, pot variar, com varia, respecte de l'indústria privada la forma de la distribució o inversió dels beneficis; emperò l'explotació d'una indústria municipal és un afer de la mateixa naturalesa que l'explotació de una indústria qualsevol.

I d'aquí en deriva, naturalment, la conseqüència que quan es tracti de municipalitzar un servei, deu estudiar-se, plantejar-se i resoldre's la qüestió de la mateixa manera com quan es tracta de l'establiment d'una indústria ordinària.

La sola objecció que podria fer-se fora la següent: la indústria privada cerca sempre el benefici, mentres que el

Municipi pot cercar solament el millorament del servei. Però... ¿és que millorar un servei no és conseqüència d'aplicar-li el benefici obtingut? ¿és que la millora del servei no és ja en sí un benefici?

* * *

Sota el punt de vista acceptat, devem, abans que tot, preguntar: ¿El negoci pot ésser o no lucratiu? Aquí és quan ha d'examinar-se principalment la qüestió del monopoli de l'indústria que es tracti de municipalitzar.

Si el negoci és lucratiu, pot ja establir-se, perquè sempre determinarà una bona font d'ingressos per l'Hisenda del Municipi. Si el negoci no és lucratiu, es presenta la segona qüestió que és: ¿Convé explotar o municipalitzar l'indústria pels beneficis que pot reportar a la comunitat, als habitants del territori municipal? Aquí ja no s'até a l'aspecte financer de l'afer, sino a la part (més important que aquella) que ell té de servei públic. Especialment en qüestió d'abastiment d'aigües, que respòn a una necessitat primària del veïnat, es pot avantposar gairebé sempre l'aspecte de servei públic a l'indole financiera del problema.

I essent el negoci necessari per l'Hisenda i necessari, sobre tot, per atendre al servei públic, encara convé examinar un altre aspecte del mateix problema, i és el de saber si serà oportú que el Municipi exploti l'afer per si mateix o bé n'arrendi l'explotació a una Companyia privada. Allavors serà qüestió de saber si el Municipi compta amb funcionaris adequats per a dita explotació, ja en el que es refereix a tècnica, ja en el que diu relació amb l'ètica.

Aquest és, doncs, el punt de vista circumstancial en que avui es col·loca i deu col·locar-se la qüestió de municipalització de serveis públics. I aquesta és la

Editorial Ibèrica, Balmes, 87. - BARCELONA

Un monument de les lletres catalanes

Obres completes

de l'Ilm. Sr. Dr. D. Josep Torras i Bages, bisbe de Vich

S'està ja ultimant el primer volum d'aquesta magnífica col·lecció que sortirà a mitjant Febrer. Donades les materies recollides fins ara podem assegurar que l'obra sencera constarà al menys de set volums d'unes quatre centes planes cada un de 22 1/2 x 14 1/2 cms., paper extra i acuradíssima impressió, tal com pertocava a la que es sens dubte l'obra més capdal, mes ferma d'idees, d'orientacions i de ensenyances que de sis sigles ençà s'es escrit, en llengua catalana.

Es tal l'altura de mires del sabi bisbe de Vich i tant universal l'aplicació de la seva doctrina lluminosa a tots els problemes més candents de la societat moderna en general, i de l'espanyola i catalana en particular, que estimem necessaria la seva lectura a les persones de tots els camps que es preocupen de la cultura i vitalitat catalana.

No essent-nos possible fixar encara el preu global pels qui desitgin suscriure-s'hi, per tal que no sabèm encara del cert els volums que farà, podèm dir que els qui s'hi suscriguin per endavant, amb pac a la avençada, tindran, pel preu de la rústega, tota la col·lecció enquadernada luxosament amb tela i rètols daurats.

Hi ha una curtíssima edició de paper de fil.

causa que fa escriure a Gigot (*Le socialisme municipal en Angleterre*) el següent: El Municipis que han examinat bé les circumstancies de temps i lloc no s'han equivocat. Es el que ha ocorregut a Birmingham, Glasgow i Liverpool, els consellers de les quals han donat proves d'ésser uns homes de negoci de primera força. Al revés, els Municipis que han anat cecs a la realització d'aquestes empreses, han experimentat grans desastres. La vida municipal dels Estats Units té grans exemples d'aquesta mena. Ciutats com Nova-York i Chicago s'han vist obligades a arrendar a Companyies particulars l'explotació dels serveis de tramvies i de l'alumbrat, després d'administrar-los directament en altre temps. El Consell Municipal de Londres així mateix ha deixat el servei d'obres públiques i línies de vapors per viatgers del Tàmesi, per les greus pèrdues que dits negocis li originaven.

¿Com, doncs, pot parlar-se de municipalització en general?

Per això nosaltres no estem conformes amb l'esperit del legislador italià quan dictà la llei de 29 de Març de 1903, completada per la de 10 de Març de 1904. Entenem (a pesar de totes les excel·lències que realment conté la llei Giolitti) que jamai pot legislar-se en comú en aquesta matèria. El sistema anglès que consisteix en autoritzar el Parlament a cada Municipi per municipalitzar tal o qual servei, apar més adequat a la manera d'ésser d'aquesta matèria.

A Espanya no tenim legislació sobre aquest extrem. Dugues temptatives tant sols: la primera, del Sr. González Besada, en un projecte de Bases per la reforma del Hisenda municipal, on es parteix del principi general equivocat de la llei italiana; la segona, del Sr. Maura, en el projecte d'Administració local (art. 181), en el qual es dona una absoluta llibertat als Municipis per a la regulació d'aquest punt tan escabros i difícil. El criteri no sembla equivocat; emperò, donada la vida actual de nostres Municipis, és, potser, una mica massa atrevit.

* * *

Som partidaris de la municipalització de serveis públics, sempre que d'ella hagi de reportar beneficis el Comú. El bé general de la ciutat, el perfecte desenrotllament del serveis municipals, els guanys de la Hisenda, tot són factors a tenir en compte en el que es refereix a aquest problema. Segons com ells es presentin, de una o d'altra manera vindrà la solució, el resultat de la municipalització.

La qüestió de municipalització de serveis es qüestió circumstancial, de vida

local, fins, si's vol, d'*esperit municipal*, d'aquell esperit municipal que tant exaltava Mr. Asquith i que tant oblidat tenim aquí.

Es inútil, doncs, que hi hagi regidors i periòdics que s'entretinguin en calificar de bó o dolent, de socialista o no socialista, el sistema de la municipalització. (Quant ha influït en això la traducció d'un llibre de Avebury, desnurit i poc orientador!) La municipalització serà a Barcelona ço que els homes

barcelonins i les coses barcelonines la facin.

Aquest és el veritable punt de vista.

JOSEP M.ª GICH

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

Informació

L'U. F. N. R.

I les eleccions provincials

Dies enrera els lerrouxistes i en son nom els senyors Mir i Miró i Callen, invitaren als de l'U. F. N. R. a fer una coalició de partits republicans en les vinents eleccions municipals.

Els del Consell de la U. F. N. R., després de del·liberar, han contestat a dits senyors amb la següent nota que ha publicat. «El Poble Català»:

El Consell de l'Unió Federal Nacionalista Republicana, després d'examinar serenament els termes amb que's plantegen les properes eleccions de diputats provincials i d'escollar i recollir els anhels i la opinió de diferents indrets de Catalunya, té el deure de dirigir-se als seus correligionaris, i en general a tots els ciutadans, més que per proclamar noves normes de conducta política, per recordar i aplicar les que previsoriament foren ja votades per nostra Assemblea Nacional, suprema autoritat del partit.

Dins dels principis autonomistes i democràtics que informen l'organització de l'U. F. N. R., és als organismes locals existents en cada districte electoral, als qui pertoca la direcció de la lluita; i són ells els que, apreciand les diferents circumstancies que en cada cas i localitat concorren, deuen, si ho estimen necessari o convenient, acordar i realitzar les intel·ligències electorals amb els partits afins.

No pot el Consell, sense extralimitar-se dictar regles absolutes; però sí ha de fer sentir la seva veu amistosa i puntualitzar breument alguns principis generals, per aconseguir la major cohesió i disciplina dels afiliats a l'U. F. N. R.

I. Ha de remarcar en primer terme la transcendència extraordinària de les vinents eleccions, puix tot fa creure que els nous diputats provincials seràn els que constitueixin la Mancomunitat Catalana, encarnació de l'unitat espiritual de Catalunya.

Es de justícia que no siguin els elements de dreta, regressius i caciquistes, els que monopolitzin aquell organisme, del qui tant espera el nostre poble. Som els republicans els qui hem d'infiltrar a la futura Mancomunitat els principis liberals i tots els anhels de renovació i d'aveng que palpiten en la democràcia catalana.

II. Hem d'aconsellar als nostres correligionaris que lluitin valerosament en tot els districtes en que hi hagi eleccions; vetllant

abans que tot per la puresa del sufragi i no tolerant les males arts del vergonyós caciquisme.

III. En els districtes on l'U. F. N. R. es cregui amb forces suficients per donar el triomf als nostres candidats, pot i deu lluitar sola; com també deurà fer-ho quan sigui impossible una honrosa intel·ligència amb els partits afins.

IV. En els districtes que no's trobin en el cas anterior, i aon sigui necessari i oportú replegar totes les forces republicanes per lluitar amb èxit contra les dretes i els caciquistes, poden i deuen els nostres correligionaris pactar i complir llealment les aliances i intel·ligències que convinguin; i molt especialment, amb les demés forces republicanes i socialistes ingressades en la conjunció.

V. A falta de candidat propi i de pacte especial, deuràn els nostres amics votar el candidat que per les seves idees i conducta s'apropi més als ideals democràtics, republicans, nacionalistes i federalistes definits en el nostre programa.

VI. Els organismes locals a qui toca aplicar en cada cas concret les anteriors normes, han de posar tot el seu seny en el nomenament de candidats, buscant-los entre els correligionaris més convençuts, abnegats i competents; i no oblidant mai que és la opinió pública la que en definitiva concedeix o nega la victòria.

L'amic ausent

En Feliu Elías, escriu, adès i ara, en *El Poble Català*, notes de la vida estranya, sovint amb *humour*, sovint amb una inflexió docent. En un número del *Poble Català* —aquests números una mica virolats i devengades tristos!— hi trobem dugues notes que, en senyal de una antiga amistat, retreiem aquí.

«Théâtre des Arts»

Quan Bernad Shaw anava a estrenar a París «La Profession de Madame de Warens», una revista parisenca, amb una lloable oportunitat, li demanà opinió sobre'l teatre francès. El dramaturg anglès respongué, poc més o menys, en aquest to:

«El teatre francès modern és una mena de peix sense sang; jo soc un tiburó i me'l menjaré».

L'obra esmentada sortí cada dia al cartell: la que acaba d'estrenar recentment; «On ne

peut jamais dire», ha sigut també un èxit que promet aguantar-se durant tota la temporada, i, no obstant, no ha sigut un èxit de premsa. Els parisencs no obliden la menaça d'aquelles àvides mandíbules britàniques. Per això no deu el públic jutjar aqueix autor segons el parer dels diaris de París.

«On ne peut jamais dire» és una comedia sòlida, nova, profunda i finament humorística, malgrat que cada personatge visqui el seu drama intern. Aquests no apareixen pas amb caràcters tallats tots d'una peça, com sol dir-se, sinó d'una diversitat psicològica com la que veiem en la vida real, com els cull, sobre tot, el talent balzaquí del comediògraf. «On ne peut jamais dire» és una obra sense cap personatge completament còmic, sense cap caràcter declaradament malvat, sense cap víctima; és una acció que's desenrotlla sense fatalitat ni misteris, amb tots els seus factors visibles fins en llurs més remotes ramificacions. Un personatge és sublim i grotesc alternativament o alhora, per a major veritat i claretat, sense violència; com si l'autor, volguent intensificar l'acció sense enfosquir-la s'hagués trobat amb que els medis empleats li haguessin resultat involuntariament més expressius i emocionants que'ls tradicionals: talment apareix de fresc i saborós, dintre sa grandiositat, aquell troç de vida.

Mr. Crampton és un home de negocis lleig, taujà, massa auster i irascible, qui, a causa d'aqueixos defectes, es troba, amb dolor, separat judicialment de sa muller i fills, de dinou anys ençà. Aquixa madame Crampton o Claudon, que és el nom que ella fingeix d'ençà de la separació, té el temperament tot oposat; ama les maneres aristocràtiques i el snobisme, és un excés «basbleu», i ocupa els ocis de sa vida opulenta en especulacions científiques i sociològiques d'un positivisme glaçat, com el seu geni, que és també del tot oposat al del seu marit, tot cor i apassionament, malgrat son exterior agre i violent; enyorant el caliu de la família i agonitzant continuament de l'hipocondria de sa existència buida.

Un amic de la família ateny subrepticament posar enfront l'un de l'altre els marit i muller desparellats, a la bona fi d'una reconciliació, d'altra part tan impossible per edat com per l'angelical ineptia del bon intencionat mediador.

L'esposa se'ns presenta amb els tres fills, dugues noies i un noi, tots casadors. La noia gran és feta i pastada a imatge de la mare: freda, reflexiva, raonadora, pedant i definidora: «cadascú a casa seva i Deu a la de tots», «fer el bé sense sentimentalisme i... prou»; el seu individualisme és, naturalment, feminista; l'amor és una ridícula definida per la fisiologia. Els altres dos

germans, aprofitant-se de les doctrines individualistes i pseudo-emancipadores que la mare professa, porten una vida tota de disolució i de lleugeresa, ferotgement egoista. Contrariament a les idees de la germana gran ells creuen que lo essencial és llur saciament i que les agenes necessitats no'ls atanyen; aixís és que viuen com dos estrangers, alegres amics, dintre'l quackerisme familiar.

Quan el pare i els fills arriben a conèixer's casualment, el drama esclata. La Gloria repudia suaument la tendresa paternal amb raons incontrovertibles per al pobre home, la incultura del qual no pot oposar-li més que balbuceigs, ansies i amor, res de con cret, en fi. Els dos fills petits el befen pel seu aire menestral; solament quan ensunen la fortuna que'l seu pare posseix es decanten a una exagerada sumissió.

El pare prou faria tot lo que convingués per a l'ansiada reconciliació; abdicaria tots els seus prejudicis i amagaria les intemperancies del seu caràcter a canvi tant sols de que se'l tolerés entre'ls seus fills. Tot és en va davant la lògica i la vanitat de la Gloria i sa mare.

Però, heus-aquí que un jove, un dentista sense feina s'enamora de la filla gran i li fa saber amb eloqüència pertorbadora. És la primera vegada que la noia sent aquella música; se sent claudicar, s'avergonyeix primer, després, sentint-se més lligada amb la natura que amb la lògica que s'ha fabricat per al seu us particular, acaba per cedir amb entusiasme a l'amador i amb tendre unció al pare desesperat, perquè el miracle s'és fet d'obrir-se-li les potencies a l'emoció. I és aleshores quan la mare percebeix la vacuitat de les seves teories, quan veu l'horror del seu pròxim isolament. Per això, tàcitament, marit i muller convenen que la felicitat és feta de sacrifici. El marit, doncs, sacrificarà el seu temperament, els prejudicis del seu medi social i, al seu torn, l'esposa farà altre tant, i la felicitat que de joves no saberen assolir la troben ara abundosa i es prometen fruir-ne goludament.

Remarquem, tot passant, a propòsit d'aquella forta i graciosa diversitat de que parlavem al començament, que'ls dos poca-penes dels germans petits, a causa precisament del llur egoista distanciament d'ambdugues obcecacions en guerra, representen sense paradoxa i sempre oportunament la veu del bon sentit.

L'acord conjugal i un reguitzell de casaments de jovenalla, s'efectüen durant una festa nocturna en un gran balneari, que acaba en una dansa de parelles les més heterogenies. Sols el pare no n'ha trobat de parella, però està tant content que ni se n'adona de que balla xacrosament tot sol.

I la seva alegria, sota el dominó i el nas postíç de cartró verd, es punyent com la mort de Juli César.

Com se veu, el fons de la comedia és una glosa a l'antiga teoria mística de la ben-haurança pel renunciament, sols que aquí hi és exposada amb un bon humor insuperable. Quan un escriptor ateny així sense un xisto, ni un efecte, ni un excés, suggerir un auditori selecte i inculcar-li idees tant serietes tot rient-rient, es pot dir que aqueix escriptor és un savi; i aqueix savi és un artistàç que'l públic de Barcelona no deu desconèixer de cap manera.

En Pijoan

Aqueix amic nostre acaba de publicar en el número d'octubre darrer de la gran revista londinesa «Burlington Magazine», la primera de les revistes d'art antic, un interessantíssim i brillant article sobre la descoberta a la catedral d'Acqui (Italia) d'un tríptic admirable firmat den Bartomeu Bermejo. Aqueix gran artista cordobès de naixença, però català d'adopció, un dels nostres quatrecentistes més fermes, no és molt conegut perquè les seves obres són escasses, per això és d'un gran valor l'article den Josep Pijoan, que és molt documentat i il·lustrat amb nombroses i pulcres il·lustracions. Ademés és aqueix article una copiosa refutació a certes apreciacions del cèlebre arqueòleg Signor Pelleati.

En el número 97 (abril 1911) de la mateixa revista, en Pijoan havia ja publicat l'article «Redescoberta d'una escola de frescos romànics», de no menys interès per a la nostra cultura artística.

En Pijoan demostra que la seva no és una ciencia d'«empollón», com diuen a Castella: no és llibresca ni monòtona, com solen ésser aquestes qüestions, sinó vibrant i viva com la seva poesia.

J. SACS

Un nou follet de la Lliga del Bon Mot

La Lliga del Bon Mot ha publicat un follet titulat «Apuntes para la historia de la cultura del lenguaje (1908 1912)» en el que s'historia la tasca veritablement digna de lloança de l'esmentada corporació.

El 26 de gener de 1908, publicà Ivon l'Escop un article en el «Diario de Gerona» titulat «La Lliga del Bon Mot», al qual en seguiren d'altres iniciant la vasta campanya que s'està realitzant contra'l mal parlar, fin que en Maragall, el 19 de setembre, publicà el seu famós article sobre la qüestió que feu estremir tot el poble, essent seguit el plorat escriptor per personalitats com en

MOSAICHS • E • F • ESCOFET & C

Paviments • Unifas • Barcelona • Ronda Sant Pere-8

Carner, Ors, Rucabado, Costa i Llobera, Pla i Deniel, Alcover, etc., etc.

A aquesta campanya escrita, en seguí una d'oral, començada el 18 de novembre amb una conferència donada al Círcol Artístic de Sant Lluç.

A l'any 1909 s'organitzà oficialment la Lliga del Bon Mot, circulant gran nombre de fulles de propaganda, creant centres locals, obrint secretariats, etc., i el seu entusiasta fundador, Ivon l'Escop, va recórrer les principals poblacions de Catalunya i Balears en viatge de propaganda.

El dia 9 de maig fou una diada decisiva per a la Lliga del Bon Mot: En els «Jocs Florals» es precisava la conveniència d'orientar el llenguatge, tant cap a la seva depuració com cap a la glorificació.

En 11 de maig, atenent a requeriments de don Marià de Cavia, Jacinto Benavente i altres, el quefe superior de policia a Madrid, senyor Méndez Alanís, dicta una circular ordenant als comissaris que persegueixin i castiguin amb multes i arrests, als blasfems i mal-parlats, disposant que a les comissaries s'obris un llibre registre de blasfems per medi de targetes que es lliuraran per duplicat, quedant-ne una en dita dependència i remetent l'altra al Registre Central de la quefatura de policia. Aquesta circular fou reproduïda en 27 de maig de 1912 del quefe superior de policia senyor Fernández Llano.

En primer de juny el governador civil de la provincia de Girona don Lluís Ugarte, a petició de les senyores gironenques, prohibeix, en una notable circular, la blasfemia.

En 15 d'agost se celebra, a Palma de Mallorca, la primera Festa Escolar en pro de la cultura del llenguatge; en 26 de Septembre es realitza a Nostra Senyora dels Angels (Girona) la primera Asamblea del Bon Mot, i termina l'any amb la festa celebrada a Barcelona, en 25 de novembre, en la barriada de Coll-Blanc.

Any 1910.—En 1910 es concreta la tasca principal de la Lliga del Bon Mot en organitzar conferencies, repartint amb molta profusió fulles volants.

En setembre l'alcalde de Vich prohibeix la blasfemia. En 23 d'octubre, Ivón L'Escop dona en el local de la Lliga, Montsió 3 bis, baixos, una conferència sobre les noves orientacions a seguir, i s'intensifica la propaganda oral d'una manera més amplia i extensa, essent els primers actes d'aquesta índole l'Assamblea de Propietaris Agricultors, celebrada en 2 de novembre a Girona,

i el miting de senyores en el Patronat d'Obreres de Sarrià.

Any 1911.—En aquesta data la propaganda realitza per La Lliga comença a deixar-se sentir en el reste d'Espanya. En 25 de maig es celebra a Oña (Burgos), un important miting contra la blasfemia.

En 11 de juny s'organitza a Collell (Girona) un Aplec Infantil, pro «Bon Mot», i en 20 d'agost un meeting monstre en el mateix punt.

El 3 de desembre es celebra un meeting a La Raya (Murcia) i altre a Castellar del Vallès (Barcelona), importantíssim; el 17 se'n celebra un altre a Churra; el 24 a Zarradona, i el 27 a Alcantarilla, poblacions de Murcia.

Any 1912.—Aquest any fou veritablement plètoric i d'expansió per la Lliga del Bon Mot, desenrotllant-se, en totes parts, en un increïble «crescendo», els meetings que a últims de l'any anterior comencen a iniciar-se.

Se celebren meetings:

En gener, 4.

En febrer, 3,

En març, 5.

En abril, 4.

En maig, 10. A un d'ells (el de Romanya), hi acudeixen 40 pobles.

En juny, 10.

En juliol, 5.

En Agost, 4.

En setembre, 7.

En octubre, 4.

En novembre, 3.

En desembre, 5.

Ultimament s'han celebrat nous meetings i segueixen donant-se conferencies, en escoles públiques i privades i en altres centres de cultura, regnant per tot arreu gran entusiasme.

A l'estranger.—Ademés del Congrès Internacional contra «Il Turpiloquio, la Bestemnia e la Pornografia», celebrat a Roma els dies 16, 17 i 18 d'abril de 1910, amb més entusiasme a nostre entendre que acertada orientació, devem consignar les grans festes amb que commemora tots els anys Nort Amèrica el dia del Dolç Nom de Jesús, en protesta de les blasfemies i, en especial, les manifestacions celebrades durant el mes d'octubre últim per les «Societats del Sant Nom (The Holy Name Societies) que són com segueix, segons notes publicades en el periòdic de Filadelfia, «The Catholic Standard and Times» del 26 d'octubre de 1912.

40.000 manifestants a North Jersey.

30.000 a Pittsburgh.

22 000 a Washington.

20 000 a Cincinnati.

7.000 a Columbus.

5.000 a Wheeling.

Ademés ha publicat la Lliga innombrables opúsculs, que han escrit diferents prelatos, pastors, etc., etc., essent l'obra que's porta a cap una obra magna de cultura.

Una bella Revista

«Estudio» L'Aureli Ras, l'aguti ardit periodista massa temps apartat del camp de les lletres, torna a la Premsa portant-hi una nova i formosa revista mensual, que té per nom «Estudio», i per format i aspecte els de les conegudes revistes madrilenyes «Lectura» i «Nuestro tiempo». Un retrat encapçala les cent vint i vuit pàgines del primer fascicle, corresponent a Gener últim: el de don Guillem Graell, professor d'economia i secretari del Foment, retent-se aixís tribut al home que molts joves proclamen mestre venerable. El discurs que aquest llegí l'any 1907 al inaugurarse la Societat d'Estudis Econòmics, amb el tema «L'acció econòmica» va al davant de la revista, talment com son propi programa. *Estudio* no és pas solament un periòdic d'Economia, sinó de comerç, de geografia, de filologia, d'art i de literatura. Els articles corresponents a aquests tant variats temes, estan amplament escrits: són, com el nom de la revista significa, estudis a la llarga, sense limitació per les dimensions. *La lluita del ferro*, aquest és el suggestiu títol d'un treball del propi director, en Ras, expert en materia econòmica i especialment—com és sabut—en qüestions metal·lurgiques. «Als països—diu—que com Espanya tenen carbó i saltants d'aigua, els cal seguir la política patriòtica de que llurs riqueses minerals s'esmercin en profit de la nació. Els mil·lions de tonelles de minerals de ferro que, en números rodons exportem cada any, ambprou feines valen 46 mil·lions de pessetes, quan podrien transformar-se en ferros elaborats, el valor dels quals no baixaria de 500 mil·lions de pessetes, i aixís evitariem que l'estranger intervingués la defensa nacional en les seves claus fonamentals.»

Ve desseguida un article de Manuel de Montoliu sobre la *Geografia lingüística*, on pledeja per la formació de l'Atlas lingüístic d'Iberia, preveient que donarà per resultat limitar la extensió de les llengües i grupus de llengües avui parlades a la península

== EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES ==

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La mes important d'Espanya-20 sucursals amb teléfon-Central: Pelayo, 44, teléf. 1.113

Economia, Veritat en els preus

Important: La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat. — NOTA: Esmerat i rapid servei tant a la Capital com a fora.

RON BACARDI

dins les fronteres de les antigues províncies romanes, tal com el filòleg Morf ha observat al descobrir que la divisió lingüística actual de França correspon exactament a l'antiga divisió romana de la Galia. «Els dominis del català, junt amb els del dialecte aragonès i lleonès, que en tants fenòmens s'assemblen al català, correspondrien a la *tarraconensis*, i el domini del castellà propiament dit, junt amb els dialectes andalusos, coincidiria amb la *Bètica* i, finalment, el domini del portuguès, junt amb els dialectes gallecs i extremanys correspondria a la província romana de *Lusitania*.»

En Juli Bassols és l'autor d'un altre article molt documentat i ric d'estadístiques sobre *L'intercanvi hispano-americà*, i Donya Maria de Maeztu, envia des de Leipzig un interessant comentari a una exposició de joguines dels Reis «per que cap noi al voltant nostre, el dia dels Reis trovi buides les seves sabatetes i trencat el món de ses esperances.»

El catedràtic de l'Universitat de Madrid don Juli Dantús publica un extens treball sobre *l'Home i el relleu terrestre de la península — assaig de geografia geològica*. Així com se fa parlar als números i a les estadístiques, també es treu suc de la geologia, per demostrar com als caràcters de la messeta central està fonamentada i anclada la superioritat ètnica de la rassa castellana sobre totes les demés de la península, així com per amagar curiosament que las vesants pirinenques hagin produït un poble tan definit i amb llengua pròpia i esperit tan singularitzat com el català.

L'Estalvi i l'Economia Nacional. Sobre aquest tema l'Antoni Balanya, fa una vigorosa defensa de les institucions estatals que a totes les nacions menys a Espanya van fent derivar l'estalvi popular cap a les caixes de l'Estat, posant a la disposició d'aquest importantíssims capitals, que li permeten fomentar les obres públiques: tals com les caixes d'Estalvi postal i altres que com l'Estalvi Escolar encoratgen des de petits els ciutadans a l'economia.

Demuestra també l'articulista com l'esperit estalviador és escàs a nostre país, on les Caixes existents no tenen la vida i la potència d'altres bandes. «Es vergonyós, diu, que als quadros estadístics figuri Espanya al darrer lloc, en el beneficiar-se de les ventatges de l'Estalvi. No arriben aquí al 3 per 100 del habitants el número de llibretes obertes a les Caixes, mentres que a Rússia és el 4, Itàlia i Àustria passa del 20, Anglaterra, Alemanya, França i Holanda, del 30, Bèlgica del 35, Noruega del 38, i a Dinamarca i Suïça el 55 per 100 dels habitants té compte corrent a les Caixes d'Estalvi.»

Les *ciutats-jardins*, el generós moviment modern a favor de l'embelliment i sanitat de la vida ciutadana, dicta al seu apòstol entre nosaltres, en Cebrià de Montoliu, un nou article, explicant principalment la organització d'aquelles, discutint les que s'han desenrotllat a Anglaterra desde la primera de Ealing, constructors d'un suburbi de Londres de 700 cases, d'un valor de 270.000 lliures esterlines.

Benigne Pallol escriu unes pàgines sobre el Greco, donant a conèixer la teoria de l'oculista Beritens explicant la deformació característica del personalíssim estil del

Theotocopuli per una malaltia ocular d'estigmatisme. «El Greco—diu—va ser un Velazquez amb els ulls extraviats.»

La col·laboració literària de *Estudio* és inferior a les demés. Cal citar solament unes traduccions de poesies de Gautier V. Hugo. No cal dir com desitgem llarga vida i prosperitat a la nova revista.

Els números costen ptes. 2'50 i la Redacció y administració és al carrer de Monmany 51 i 53, baixos, Barcelona.

La revista «Museum»

L'onzé número de 1912 Acabem de rebre el penúltim quadern del any passat i el trobem també força

interessant. La primera part està consagrada a la desena de les famoses exposicions internacionals de Belles Arts de Venècia. Es del senyor L. Bosch un estudi sobre els artistes italians participants a dita exhibició. Les personalitats dels més eminents entre ells pogueren ser apreciades singularment, per haver-se disposat llurs obres en col·leccions especials, tals com la del vuitcentista Cremona, la del escultor Pietre Canonica, i del roent pintor Ettore Titto, un dels primers mestres de l'Art italià d'avui. És una llàstima que *Museum* no'ns dongui una informació gràfica més completa d'aquests, sobre tot dels dos últims, i en canvi reproduïx molts quadros i escultures que no sabrien desvetllar-nos altre interès que el purament informatiu. Cal citar un paisatge *Fons Puríssima*, del Giuseppe Carozzi, evocador del Segantini.

El verdader òs del número el forma la monografia de la Seu d'Osca, del senyor Gascon de Gotor, esplendorós reliquiari que hostatja una de les més belles joies de l'època de transició hispànica: el retaule major del mestre escultor valencià En Damià Forment, artista opulent, saturat d'inspiracions romanes que al mig del segle XVI inicià ja el barroquisme, i que gravà en sengles plafons, entre mig d'aquella exuberant floridà, el seu propi retrat i el de Na Geronia d'Alborea, la seva muller. També es pot admirar per medi de les fotografies el chor majestuós, obra cinc-centista dels Verastegui i Bermeta.

Per últim, ocupa la última part de *Museum*, un estudi de D. Rafel Domènec sobre el malaguanyat paisatgista madrileny Aureliano de Beruete, mort l'any passat,—el pintor il·luminista del Manzanares i dels barrancs i rieres de les velles ciutats castellanes,—i una notícia il·lustrada sobre les recents troballes d'una necròpolis fenícia a Punta de Vaca, Cádiz.

L'adreça d'un llibre nou

El notabilíssim *Evangelari* de M. F. Clascar, es publicarà la setmana qui vé. Ens és grat avençar a nostres lectors l'adreça que l'encapçala, i on se senyalen amplemment com en una obertura heroica els motius de Fè i de Patria que l'inspiren:

Als estimats germans de la Lliga Espiritual de la Mare de Deu de Montserrat.

Acabat d'estampar aquest *Evangelari*, sento al meu dins una amorosa efusió envers vosaltres, i no sabria presentar-lo a la nostra gent catalana sinó per la vostra amable mitjanceria.

En la obra de reconstrucció nacional,

sembla com si Catalunya vos hagués delegada la part més noble, la tasca més compromesa: l'apostolat de la Fè entre els generosos lluitadors de la patria. I així se us veu, com sacerdots en campanya, alenat, ençà i enllà, esperit de Deu i pregant com altre Moisès amb els braços enlaire, mentres els altres lluiten i vencen.

I haveu tant encertat que, essent vosaltres porta-veus de l'esperit, ningú ha discutida mai la vostra actuació i tothom ha vist—tan cert és que Deu és al mig—que, de dreta i d'esquerra, el vostre lloc és el punt de convergència de totes les forces del nostre renaixement. I vetaquí perquè aquest llibre gravita cap a vosaltres, acullint-se a l'amable racer de la vostra germania, amb lo qual d'altra banda, trobarà ell segura i nova eficàcia. Per ço, ministre que só de l'Evangelari, vos el faig a mans i goso demanar-vos que, cantant i salmejant, porteu per totes les contrades de la terra aquest Evangelari, en el qual, més que el migrat esplet del meu esperit, amareu aplegar les ambostes qui hi han de divinal llevar, la qual, sembrada per Jesús al món, és ja, a hores d'ara, esplet abundós de terres nostres. Perquè, d'una banda, la paraula de Deu i la paraula humana polaritzen d'ençà que el Verb se dignà condicionar-se i devallar al nostre món de la representació, i d'altra banda, a la nostra terra, res divinal li és estrany, car ja Jesús és substància nostra i d'Ell cobren plenitud les nostres concepcions i imatgeria.

Això perdonarà, sens dubte, la gosadia d'aquestes humils gloses qui, fent la rodona al volt de Jesús parlant, s'atancen, balbes, a la roentor de la seva paraula. Per lo qual, si res hi ha de bo, poc és meu, sinó engrunes que hi cauen de la proveïda taula de Jesús a la qual seiem per divinal dignació, introduïts per l'Apòstol de totes les gents i de tots els temps, sant Pau, de qui, orella en terra, encara avui en sentiriem la veu potent, capes a través de la nostra ètnica estratificació.

I com sia que ell—igual que els altres Apòstols—no va fer sinó estendre pel món l'Evangelari del realme de Deu, per ço he estès també el nom Evangelari, de la paraula de Jesús a la dels Apòstols i a les mateixes gloses meves, tretes fidelment del cabal de la consciència catalana que els nostres pares de Fè y Patria cuidaren pujar segons seny de cristianitat.

Vulgueu, doncs, acceptar aquesta oferta que, en penyora de cristiana afecció, vos fa el vostre Consiliari.

FREDERIC CLASCAR, PBRE.

Notes de la Redacció

Per una lamentable errada es parlà en el número anterior de l'«Enric IV» de Shakespeare en lloc de l'«Enric VI».

Vingut massa tard, deixem pel número vinent l'article «Resposta d'una recensió de Las Belles Mentés» del Dr. Diego Ruiz.

Gran Premi : Saragoça 1908

Gran Premi : Madrid 1907

Gran Premi : Venecia 1908

Hors concours : París 1909

COMPRA-VENDA D'ANTIGÜETATS

COMPRA-VENDA D'ANTIGÜETATS

G: HOMAR:

MUEBLES „ „ „
 „ LAMPARAS „ „
 „ „ MOSAICOS „
 „ „ DECORACION

CANUDA:4: BARCELONA

Gran Premi : Buenos Aires 1911

Gran Premi : Londres 1907

Primera Medalla: Barcelona 1907

Gran Premi : París 1909

Gran Copa: Venecia 1908

AIGUES MINERALS NATURALS
de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** i les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA EN TODAS PARTES

Administració: RAMBLA de les FLORS - 18-ent.º

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS

EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per ómnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaris.

Per transports de 1 1/2 i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de nàufregs i auxiliars de barco de pesca.

OBRA NOVA

Lo que debe saber todo Concejal

per
D. FERRAN SANS I BUIGAS
Advocat, Secretari del Ajuntament de Sarrià, Secretari del Primer Congrés Espanyol de Govern municipal,

i
D. JOSEP M.ª TALLADA
Enginyer, Professor de Economia Social a la Escola Provincial d'Arts i Oficia de Barcelona.

Un volum de 452 pàgines, 4'50 pessetes (enquadernat).
Demani's al Centre de Administració Municipal, carrer de la Aduana, 3, entl.: Principals Llibreries i a la Administració de CATALUNYA, Muntaner, 22j baixos.

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach**, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES
Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua Rubinat-Llorach